

К. С. Калініченко

ЛЕГЕНДАРНІ ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА

Історичні здобутки минулого й сьогодні є орієнтирами, що рухають український народ до самоствердження і незалежності. Зберігаючи свої звичаї і традиції, символи і обереги, українці змогли вистояти у жорсткій боротьбі за волю і незалежність й донести ідею державності до прийдешніх поколінь.

Розвиток української державності безумовно пов'язаний з іменами видатних козацьких отаманів, гетьманів, що очолювали козацькі формування, прагнули бачити Україну вільною і незалежною.

Досліджено життєдіяльність видатних козацьких ватажків, отаманів, гетьманів, їх роль у розвитку державності України, військових та політичних подіях. Показано вплив князівської верстви на розвиток війська та військової справи, культури, розвиток і збереження державних інституцій і самої державності.

Почуття власної гідності, самоповаги, незламність духу козацьких отаманів стало прикладом формування національних символів українського народу. Вважаю, що у наш час існує потреба проаналізувати життєдіяльність великих синів українського народу, видатних козацьких ватажків, отаманів, гетьманів, щоб бути впевненим у своїй внутрішній силі і прагненні до волі.

Ключові слова: *видатні постаті, історична пам'ять, державність.*

Проблематика, пов'язана із вивченням історичного минулого Черкаського регіону, постійно перебуває в полі зору науковців. Узагальнюють окремі питання історії краю у своїх наукових працях відомі науковці: Смолій В., Гуржій О., Чухліб Т., Лазуренко В., Чубіна Т., Коваль В., Баранова Н., Мельниченко С., Корнілова Н.

Українці завжди дивують представників інших народів своєю ментальністю, найяскравішою рисою якої є наша мудра волелюбність. Емоційність, волелюбність та різкість – основа нашої ментальності, що ми отримали у спадок від скіфів. Ці риси знайшли своє яскраве відображення в козаччині, визвольній боротьбі українського народу за волю та незалежність. Козаки з усіма своїми якостями, зовнішніми та внутрішніми, це відображення свого народу й свого часу. Народжені вільними та незалежними, ще з дитинства вони вважали війну своїм головним заняттям і ремеслом свого життя. Залізні, безкомпромісні до своїх ворогів, водночас козаки проявляли другу свою основу ментальності, що мала слов'янську основу та були толерантні та терпимі один до одного. Схильність до широкій дружби поєднувалась із високою любов'ю до особистої свободи та незалежності, глибокою повагою до старих, поміркованістю і винахідливістю у різних випадках. З плином історії український народ поєднує скіфську та слов'янську основу своєї ментальності.

Історія українського козацтва надає нам приклади життєдіяльності видатних козацьких ватажків, отаманів, гетьманів. Багато з них вкрито таємничістю казок і легенд. Але всі вони певною мірою доказали світу те, що український народ завжди прагнув волі і незалежності і заслуговує на повагу і славу.

Про перших козацьких ватажків відомі і наукові дослідження й історичні факти, викладені у підручниках з української історії. Згадаємо деякі з них.

Намісник черкаський; козацький ватажок – Богдан Глинський (1488—1495). Князь Богдан Глинський належав до старовинного князівського роду, історія якого ведеться з часів княжої України.

У 1488 році Богдан Глинський перебував на посаді намісника великого князя у Черкасах. Він обіймав цю посаду до 1495 року, після чого був поставлений намісником Путивля.

У ті далекі часи Велике князівство Литовське значно ослабло, обороняти свої кордони з півдня уже не мало сил. Використовуючи слабкість оборони кордонів, у 1482 році кримський хан Менглі-Гірей понівечив українські землі від Прикарпаття до Чернігова, розгромив Київ і забрав у полон велику кількість українців. Кордон простягнувся на межі Канева – Черкас – Вінниці – Кам'яця.

Українські родини, що уціліли від кримської навали, почали самостійно створювати козацькі загони, які люто мстили татарам за напад, а своїй шляхті – за відсутність захисту і допущений погром. Козаки об'єднувались у загони, самостійно обирали своїх отаманів і підпорядковувалися лише їм.

Богдан Глинський розумів небезпеку татарської навали, що постійно загрожувала мирному життю староства. Маючи неабиякий аналітичний розум і зухвалу вдачу, Богдан Глинський створив Черкаський гарнізон із певної кількості козаків, які на той час вже об'єдналися для захисту своїх родин і українських земель.

Князь Богдан Глинський добре розумівся у військовій справі і укріпив Черкаси як добру фортецю, зробивши місто головною військовою базою. Тому у скорому часі українців й стали називати черкасами.

У Черкаському гарнізоні була створена невелика річкова ескадра, до складу якої входило з десятків чайок, які очолили охочі до морської справи козаки. На чайках встановлювалися малі гармати. Ескадра ходила Дніпром до берегів Чорного моря та у 1492 році козаки під головуванням Глинського захопили кримськотатарський корабель. Під час цього походу козаки визволили з полону багато українців і показали світові свою силу і мужність.

Ця перемога мала історичне значення, оскільки переконала весь світ у тому, що українські лицарі створили потужну військову організацію, а їхні морські дружини здатні обороняти і захищати свої землі і свій народ.

У 1494 році козацька ескадра під корогвами князя Богдана Глинського йшла курсом до Очакова, турецький гарнізон якого і гадки не мав, яка доля чекає його невдовзі [1, с.44].

Козацький десант Глинського захопив місто і фортецю. Не очікуючи такого блискавичного нападу, турки розбіглися по степу, турецький гарнізон бу-

ло повністю знищено. Воїни звільнили багато полонених невільників, своїх українських братів і сестер.

Місто Черкаси з перемогою зустрічало своїх воїнів на чолі з князем Богданом Глинським. Авторитет козацтва закріпився в народі. Козаки повірили у свою силу, зрозумівши, що самі здатні обороняти свою країну і свій народ. Ця перемога переконливо доказувала те, що козаки мають всі засади для створення потужного українського війська.

Богдан Глинський був істинним проводирем козацтва, яке вперше згуртував в організовану силу і направив на захист Вітчизни. Він першим дійшов висновку, що для успішної боротьби з Портою необхідний флот, і зробив перші кроки для відродження морської слави княжої України: створив річкову ескадру, яку сам і водив у походи. З тих часів козацтво і флот стали неподільними.

Вважаю, що було б цілком справедливо, якби набережну в Черкасах прикрасив пам'ятник відродженню морської слави княжої України. Незалежна Україна, як велика морська держава, мала би гідно вшанувати історичний подвиг і військові зусилля князя Богдана Глинського, першого флотоводця і морського лицаря України козацької доби. [2]

Славетну історію перших козацьких отаманів продовжив Остафій Дашкевич (Дашкович). У 1514—1535 роках Остафій Дашкевич був канівським і черкаським старостою. Відомо, що Остафій Дашкевич був першим з козацьких ватажків, який озброїв свої загони вогнепальною зброєю. Козацькі загони під головуванням Дашкевича обороняли південні кордони від нападів кримських татар.

Постійна охорона південних кордонів України, запропонована Дашкевичем, заклала основу прикордонної служби.

Остафій Дашкевич, розселив своїх воїнів у Чигирині, Черкасах, Каневі, а також на наданих королем пустих землях. У Чигирині зберігалася зброя. Скупчення козаків поширилося по Дніпру і у разі необхідності Дашкевич міг швидко організувати воїнів для оборони своїх земель.

У той час Польське королівство платило данину татарським ханам.

Остафій Дашкевич, вважав ганебним практику сплати данини невірним, тому й запропонував поставити на Дніпровських островах укріплення і організувати постійну варту з 2000 людей, які б плавали між островами, порогами, зупиняли татар, не давали їм можливості здійснювати напади.

Сміливий староста захопився ідеєю створення українського війська. Він став перетворювати свої повіти у військові бази, де гуртувалися козацькі загони, проходили військове навчання воїни, зберігалася зброя. Козацькі загони, озброєні вогнепальною зброєю, ставали професійним військом, здатним, у разі необхідності, обороняти українські землі від нападу ворогів.

До військових лав Остафій Дашкевич набирал охочих до військової справи козаків. Вони перебували у таборах, розташованих на Дніпровських островах, обточували свою військову майстерність і за покликом отамана готові були йти у бій на захист рідної землі від ворогів.

Разом з своїми козаками Дашкевич давав відсіч татарам, за що отримав Черкаське та Канівське староства. Він пішов навіть на такий непопулярний крок, як збільшення податків, адже потрібно було утримувати військо, купляти зброю. Дехто з мілкої шляхти писав навіть скарги на Дашкевича. Утім, український народ в основній своїй масі підтримував козацького отамана, оскільки розумів, що без сильної озброєної армії, залишившись без захисту від ворогів, втратиш і свободу, і життя.

У 1532 році новий кримський хан Саадат-Гірей мав наміри укріпитися на троні і здобути славу сміливого воїна. Йому було відомо, що на кримські улуси здійснював напади Канівський і Черкаський староста Остафій Дашкевич, козацькі загони якого осадили і розорили фортецю Очаків.

Зібравши велике військо, озброївшись гарматами, Саадат-Гірей рушив на Черкаси. Ханське військо взяло місто в облог. Хан вимагав видати свого попередника Іслама Гирея, який переховувався у Дашкевича в Черкасах. Але здолати козаків того разу татарам не вдалося. Військо Дашкевича захистило свою землю і дало відсіч кримським татарам.

Під час облоги, отримавши вкотре перемогу над турками, Остафій Дашкевич зрозумів і переконався у тому, що необхідно військову фортецю поставити на одному з островів Дніпра. По-перше, це одразу б наблизило козацькі землі до моря. По-друге, виставивши в фортеці залогу (Дашкевич мріяв про постійний 2-тисячний гарнізон), козаки могли б створити і флотилію кораблів, яка б не дала татарам дороги на правий берег Дніпра. Це б захистило Україну від розбійничих нападів татар, оскільки великий загін козаків в любий час зміг би напасти на улуси чи перестріти орду на зворотному шляху.

За час свого старостування Дашкевич очолив кілька вдалих походів черкасців проти кримських татарів і турків. Урядуючи в Черкасах і Каневі, Дашкевич згуртував навколо себе козаків, зміцнив роль цих міст як центрів формування українського козацтва.

Тож недарма відомі науковці Д. М. Бантиш-Каменський, М. А. Маркевич, Олександр Рігельман, Йоганн Християн Енгель та інші історики, враховуючи заслуги Остафія Дашкевича у організації перших козацьких загонів у районі Черкас, називали його одним з перших гетьманів та організаторів запорізького козацтва [8, с. 65].

Черкащани з повагою зберігають пам'ять про сміливого ватажка українських козаків. Ім'ям великого українського гетьмана Остафія Дашкевича названа одна з центральних вулиць Черкас, що проходить через історичний центр міста.

З 1541 року представники польсько-литовської влади, стурбовані войовничими подвигами козаків, починають спроби приборкати козацьку стихію. В прикордонні землі посилаються переписувачі, старостам видаються накази приборкати козаків. Але в непевних умовах степового прикордоння важко було провести реєстрацію козаків, ані навіть мріяти про їх приборкання. Втім, козаччина творилася стихійно й оформлювалася й консолідувалася сама, не бажаючи втручань з боку. Для того ж вона й вийшла в степ, на те важила своїм життям і здоров'ям, щоби збутися сторонньої опіки [7, с. 13].

Славетні імена перших козацьких отаманів продовжив староста канівський і черкаський Дмитро Вишневецький, засновник фортеці на Малій Хортиці – прототипу Запорозької Січі.

Військова кар'єра Дмитра Вишневецького – талановитого полководця, як і багатьох його попередників і наступників, розпочиналася з посади старости Черкаського і Канівського, староства які були даровані йому королем Польщі 1550 року. Походив він з одного з найдавніших і найславетніших українських князівських родів Вишневецьких, що, в свою чергу, брав початки від удільних волинських князів Гедиминовичів, а ті вбачали своє родове коріння в династії турово-пінських Рюриковичів. Тобто, по суті, за своїм генеалогічним древом Дмитро Вишневецький міг претендувати не тільки на титул Великого князя Київського, а й на престол короля України.

Дмитро Вишневецький відомий як перший організатор козацьких військ. Адже його попередники – Предслав Лянцкоронський, Остафій Дашкевич, залучаючи козацькі загони до своїх військових операцій, використовували їх як силу допоміжну. Вишневецький спирався на козацтво як на головну силу, якою він зміцнював власні політичні амбіції. Діяльність Вишневецького не лише вказала напрям, у якому пішов подальший розвиток українського козацтва, а й дала йому потужний поштовх у цьому напрямі. Це просування козацтва на Низ Дніпра і врешті колонізація придніпровських степів, утворення організації не лише військової, але й політичної з міжнародними зв'язками, заснування козацької фортеці – справжньої Січі в Запоріжжі.

Дмитро Вишневецький був спроможний об'єднати козацьку вольницю, оскільки мав войовничий, авантюристичний характер і був нащадком володарів цієї країни, тож відчував у собі державницьку силу. Тому й вирішив утворити осередок козащини і побудував замок на острові Мала Хортиця.

Володіючи двома староствами – Черкаським і Канівським – і маючи козацьке військо як основу народного ополчення, Вишневецький міг реально вжити на те, що вдасться розгромити чи принаймні ґрунтовно послабити невеличке за людністю і територією Кримське ханство, що забезпечило б йому більш-менш надійний тил, а вже тоді можна було б подумати і про відродження Великого князівства Київського, на трон якого Вишневецький мав усі династичні права. А там, хтозна, можливо, постало б питання і про незалежність усіх українських земель.

Діяльність Дмитра Вишневецького переконливо засвідчила, що до другої половини XVI ст. державотворчі тенденції діяльності українського козацтва майже сформувалися. Постійна загроза з півдня від татар і турків вимагала від козацтва і згуртування, і будівництва укріплень, які б захистили козацьку спільноту від ворогів. Саме в цей час і постає на історичній арені Східної Європи Дмитро Вишневецький – людина, котрій судилося стати не лише полководцем, а й видатною особистістю української історії. Він був першим, хто спробував здійснити мрію українців про власну національну державу.

Один з найвідоміших козацьких поводитирів, український князь Дмитро Вишневецький, став не просто ватажком вільного козацького братства, а за-

сновником першого укріплення на дніпровських островах, Запорозької Січі. Вільний вибирати, кому служити, він шукав собі союзників (короля, царя, султана) з огляду не на власну вигоду, а на національні інтереси, зважаючи на те, союз із ким з них забезпечить мирне життя українським землям. Може, тому в народній пам'яті фігура князя стала легендарною, щойно він помер.

Недарма український народ ось уже понад чотири віки зберігає ім'я князя Вишневецького в своїй пам'яті. Його життя, його походам присвячено чимало народних дум, історичних досліджень, художніх творів. В його особі Україна має визначного козацького вождя, засновника Січі, патріота, полководця, яким би пишалася будь-яка країна світу.

Князь Дмитро Вишневецький дійсно був яскравою історичною фігурою, видатним дипломатом і полководцем, діяльність якого лишила помітний слід в історії боротьби з турками і татарами.

Адже об'єднати розпорошені ватаги і громадки козаків у міцний колектив могла тільки яскрава особистість загальнознаного лідера, наділеного і реальною майновою, і харизматичною силою. Цим вимогам ідеально відповідав авантюристичний християнський характер лицаря-героя князя Дмитра Вишневецького, який увійшов в історію країни під козацьким прізвиськом Байда [з татарської – безтурботний чоловік].

Серед тих представників суспільної еліти, котрих штовхала в Поле жадоба пригод і лицарської слави чи особисті честолюбні прагнення, князь Вишневецький, за образним висловом Михайла Грушевського, пролетів особливо блискучим, променистим метеором по українському небосхилу. Його коротка авантюристична біографія і горда відвага без перебільшення перегорнули нову сторінку в історії України [1, с.113].

Великої слави здобув Богдан Зиновій Михайлович Хмельницький – знаменитий гетьман України, засновник козацької держави – Війська Запорозького, Гетьман Війська Запорозького з 1648 року.

Народився на Черкащині у Суботіві. У 1620 роках Б. Хмельницький служив у Чигиринському полку й брав участь у військових походах козаків проти татар і поляків. Брав участь у повстанні проти Польщі і як військовий писар – підписав капітуляцію під Боровицею 24 грудня 1637 року.

Наступні роки Хмельницький присвятив своєму господарству на Чигиринщині (Суботів, слобода Новоселище й суміжні землі). Але самого господарства було замало для нього. 1645 року він, разом з козацьким загоном більш як 20 тисяч військових, був на службі французького уряду й, мабуть, брав участь в облозі Дюнкерка, де познайомився з визначним французьким полководцем – принцом Конде. Одним з соратників в цьому поході був легендарний пізніше Іван Сірко. Вже тоді був таким відомим козацьким ватажком, що Владислав IV, готуючи військову коаліцію проти Туреччини (в складі Польщі, Венеції та інших держав), вдався до нього по допомогу Війська Запорозького. Хмельницький був одним з козацьких делегатів, з якими Владислав обговорював у Варшаві, в квітні 1646 року, плани майбутньої війни. Усе це піднесло його авторитет на Україні та в Польщі і за кордоном і створило йому

широкі військові й політичні знайомства та зв'язки. Це викликало заздрість, адже вже віддавна польські можновладці на Україні, політичні противники короля Владислава, дивилися на Хмельницького кривим оком. Особливо вороже ставилися до нього нові (з 1633 р.) власники Чигиринщини – Конєцьпольські. Конфлікт з Конєцьпольським і напади його агентури на майно і родину змусили Хмельницького з невеличким (300 чи 500) загоном козаків податися до Запоріжжя.

В кінці грудня 1647 р. його було обрано гетьманом. Це був початок нового козацького повстання, яке незабаром перетворилося на велику національно-визвольну війну українського народу, очолену Б. Хмельницьким.

У всіх галузях державного будівництва – у війську, адміністрації, судівництві, фінансах, у царині економіки й культури, Богдан Зиновій Михайлович Хмельницький виступає як видатний державний діяч. Це виявилось в організації верховної влади нової української держави, яка під зверхністю й титулом Війська Запорізького й під владою гетьмана Богдана Хмельницького об'єднала всі верстви українського народу [1, с. 204].

Втім, у 1651 році спалахнула нова війна під Берестечком. Але через зраду татар, які кинули козаків і вирушили додому, козацьке військо під головуванням Івана Богуна цілу добу відбивало атаки поляків, втратило багато сил і отримало поразку. Честь для козака завжди була важливіша за власне життя, в тому бою загинули всі, останній з них сам бився з польськими вояками, поки не впав мертвий під ударами польських списів.

Після поразки під Берестечком Б. Хмельницький був змушений підписати важкий і принизливий договір з поляками в Білій Церкві.

Та незважаючи на поразку через ханську зраду під Берестечком, Богдан Хмельницький проявив себе справжнім новатором і носієм передових ідей у воєнному мистецтві. Таким же новатором Хмельницький був і в організації козацького війська, і в державній діяльності. Засновник Української держави, він став і першим організатором адміністративного управління на Україні. Він багато сил доклав до зміцнення зовнішньополітичного становища України. Ніхто як до нього, так і після нього не вмів так уміло використовувати суперечності між Польщею, Османською імперією та іншими країнами.

Як фундатор і будівничий, оборонець і господар нової української держави, Хмельницький виявив себе великим полководцем, талановитим дипломатом і першорядним державним діячем.

Як полководець Б. Хмельницький був блискучий стратег і тактик, знаменитий військовий організатор, мужній і хоробрий вояк. Він створив понад 300-тисячне українське військо, яке було першорядною збройною силою в тогочасній Європі й основою, на якій будувалася нова українська держава.

Роки боротьби за Українську державу під час Національно-визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького (1648—1657 рр.) продемонстрували надзвичайно високий, як на той час, рівень громадянської зрілості наших предків. Перемоги українського війська над польською шляхтою, постать Богдана Хмельницького як державного діяча, полководця,

дипломата, запорозькі козаки і їхня легендарна відвага та умілість у бойових діях викликали захоплення всього світу. В короткий строк і в екстремальних умовах бойових дій створена Богданом Хмельницьким козацька держава характеризувалася високими демократичними принципами самоврядування. При гетьманові України існував дорадчий орган – Рада Генеральної старшини, яка обговорювала найскладніші питання державного життя та поточні справи. Водночас на Запорозжжі діяла Рада січової старшини на чолі з січовим отаманом, яка приймала рішення, що стосувалися Запорозької Січі [5, с. 68].

Ще одним важливим органом державного самоврядування була полкова Рада, яка крім поточних питань полкового життя обирала з участю козаків полкову старшину та полковника. Хмельницький запровадив ефективну податкову систему, за деякими даними, збирався налагодити карбування власних грошей. Встановив і підтримував дипломатичні стосунки з багатьма країнами Європи, зокрема з Польщею, Туреччиною, Молдовою, Волощиною, Австрією, Швецією, Італією, Трансільванією, які визнали Україну як суб'єкт міжнародного права. Водночас він організував ефективну і розгалужену службу безпеки. Великий канцлер литовський Ольбрахт Радзивілл писав у своєму щоденнику про розвідників Хмельницького, котрих він мав повсюди, навіть у Венеції. Український історик Іван Крип'якевич зауважував, що гетьман мав не тільки дуже точні відомості про події у Польщі, Криму, Туреччині, карпатських князівствах, але також стежив за політикою Швеції, Німеччини, Австрії, Італії, збирав потрібні відомості через своїх послів та агентів, користувався повідомленнями чужоземних посланців. Зібрані відомості він умів використовувати для політичних цілей – своїми рішеннями захоплював ворогів зненацька. Усе вищезазначене, як і продумана, ефективна і злагоджена організація адміністративно-територіального, судового та військового устрою, давало надію Хмельницькому утвердити Українську державу [7, с. 31].

Пам'ять про Богдана залишилася на віки живою і дорогою для козацького війська і нащадків усього народу українського. Народ не забув того добра, що хотів для України славний гетьман. Він оспівав Богданові діла в піснях і думах, як ні одного з гетьманів [11, с. 87].

Проаналізувавши, ми бачимо, що легендарні постаті козацтва є багатовекторними їх орієнтації в міжнародній політиці. Поєднання волелюбності з відвагою та політичною мудрістю лідерів українського козацтва народжувало в середовищі української військово-політичної еліти думки про незалежність.

Ми можемо пишатися своєю приналежністю до хоробрих, незламних духом та сталеву внутрішньою силою постатей українського козацтва. Незважаючи на всі політичні та історичні негаразди, наші предки не втратили гідності, потягу до свободи та поваги до інших людей. Всупереч постійному втручання у розвиток нашої культури та нашого мислення український народ зберіг свою прекрасну культуру, що відображає всі його внутрішні якості.

Список використаних джерел:

1. Грушевський М. С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / Редкол.: П. С. Сохань (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 1991. —. – (Пам'ятки іст. думки України). – ISBN 5-12-002468-8. Т. 7. – 1995. – 628 с.
2. Войтович Л. Ізяславичі. Турово-Пінські князі. Четвертинські. Сокольські // Князівські династії Східної Європи (кінець IX – початок XVI ст.): склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 2000. – 649 с.
3. Бушин М. І. Витоки державності. Чигиринщина. /М. І. Бушин. В. М. Лазуренко. – Черкаси: Черкаське ЦНТІ, 2005.
4. Славетні люди Чигиринщини. /М. І. Бушин. В. М. Лазуренко. Історичний феномен Чигиринського краю. Матеріали науково-практичної конференції Національного історико-культурного заповідника Чигирин 2001 р. – К.: Видавництво Аратта 2003.
5. Лепко В. І. Українське козацтво // ПП Торсінг плюс, Харків 2010. – 95 с.
6. Наймолодша в Україні. Черкаській області – 60 років: етапи розвитку, люди і події. – Черкаси: Вертикаль, видавець Кандич С. Г., 2013. – 256 с.
7. Грушевський М. С. Про батька козацького Богдана Хмельницького. - Дніпропетровськ: Січ, 1993 – 56с.– Репринтне видання. – ISBN 5-7775-0500-7.
8. Сенютович-Бережний В. Остап Дашкович (Дашкевич) – вождь козацький / Український історик, 1969, № 1-3. – 176 с.
9. Н. Яковенко Нариси історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ, 2009. – 584 с.
10. Мицик Ю. А. Національно-визвольна війна українського народу 1648-1658 рр. на Сіверщині очима полонених повстанців // Сіверянський літопис.-2000. -№ 3, с.3-26
11. Мицик Ю. А. З дипломатичної документації Б. Хмельницького та І. Виговського // НаУКМА. – Наукові записки. Т. 14. – Історія. – К., 1999. - С. 93-112

References

1. Hrushevs'kyu M. S. Istoryiya Ukrayiny-Rusy: V 11 t., 12 kn. / Redkol.: P. S. Sokhan' (holova) ta in. – K.: Nauk. dumka, 1991. —. – (Pam"yatyky ist. dumky Ukrayiny). – ISBN 5-12-002468-8. T. 7. – 1995. – 628 s.
2. Voytovych L. Izyaslavychi. Turovo-Pins'ki knyazi. Chetvertyns'ki. Sokol's'ki // Knyazivs'ki dynastiyi Skhidnoyi Yevropy (kinets' IX – pochatok XVI st.): sklad, suspil'na i politychna rol'. Istoryko-henealohichne doslidzhennya. – L'viv: Instytut ukrayinoznavstva im. I. Kryp"yakevycha, 2000. – 649 s.
3. Bushyn M. I. Vytoky derzhavnosti. Chyhyrynshchyna. /M. I. Bushyn. V. M. Lazurenko. – Cherkasy: Cherkas'ke TsNTI, 2005.
4. Slavetni lyudy Chyhyrynshchyny. /M. I. Bushyn. V. M. Lazurenko. Istorychnyy fenomen Chyhyryns'koho krayu. Materialy naukovo-praktychnoyi konferentsiyi Natsional'noho istoryko-kul'turnoho zapovidnyka Chyhyryn 2001 r. – K.: Vydavnytstvo Aratta 2003.

5. Lepko V. I. Ukrayins'ke kozatstvo // PP Torsinh plyus, Kharkiv 2010. – 95 s.
6. Naymolodsha v Ukrayini. Cherkas'kiy oblasti – 60 rokiv: etapy rozvytku, lyudy i podiyi. – Cherkasy: Vertykal', vydavets' Kandych S. H., 2013. – 256 s.
7. Hrushevs'kyu M. S. Pro bat'ka kozats'koho Bohdana Khmel'nyts'koho. - Dnipropetrovs'k: Sich, 1993 – 56s. – Repryntne vydannya. – ISBN 5-7775-0500-7.
8. Senyutovych-Berezhnyy V. Ostap Dashkovych (Dashkevych) – vozhd' kozats'kyu / Ukrayins'kyu istoryk, 1969, № 1-3. – 176 s.
9. N. Yakovenko Narysy istoriyi seredn'ovichnoyi ta rann'omodernoyi Ukrayiny. Kyiv, 2009. – 584 s.
10. Mytsyk Yu. A. Natsional'no-vyzvol'na viyna ukrayins'koho narodu 1648-1658 rr. na Sivershchyni ochyma polonenykh povstantsiv // Siveryans'kyu litopys. -2000. -№ 3, s. 3-26
11. Mytsyk Yu. A. Z dyplomatychnoyi dokumentatsiyi B. Khmel'nyts'koho ta I. Vyhovs'koho // NaUKMA. – Naukovi zapysky. T. 14. – Istoriya. – K., 1999. - S. 93-112

Стаття надійшла до редакції 24.09.2015 р.

К. С. Калиниченко

Легендарные фигуры украинского казачества

Исторические достижения прошлого и сегодня являются ориентирами, что двигают украинский народ к самоутверждению и независимости. Сохраняя свои обычаи и традиции, символы и обереги украинцы смогли выстоять в жестокой борьбе за свободу и независимость и донести идею государственности для будущих поколений.

Развитие украинской государственности безусловно связан с именами выдающихся казацких атаманов, гетманов, возглавлявших казацкие формирования, стремились видеть Украину свободной и независимой.

Исследовано жизнедеятельность выдающихся казацких предводителей, отменив, гетманов их роль в развитии государственности Украины, военных и политических событиях. Показано влияние княжеского слоя на развитие войска и военного дела, культуры, развитие и сохранение государственных институтов и самой государственности.

Чувство собственного достоинства, самоуважения, несокрушимость духа казацких атаманов стало примером формирования национальных символов украинского народа. Считаю, что в наше время существует необходимость проанализировать жизнедеятельность больших сыновей украинского народа, выдающихся казацких предводителей, отменив, гетманов, чтобы быть уверенным в своей внутренней силе и стремлении к свободе.

Ключевые слова: выдающиеся фигуры, государственность, историческая память.

Legendary figures of Ukrainian Cossacks

Historical achievements of the past are today guidelines that drive Ukrainian people to self-assertion and independence. Preserving their customs and traditions, symbols and charms Ukrainians were able to survive in a brutal struggle for freedom and independence and to reinforce the state to future generations.

The development of Ukrainian statehood is certainly associated with the names of famous Cossack otamans, hetmans, which headed Cossack formations, wanted to see free and independent Ukraine.

The livelihoods of famous Cossack leaders, otamans, hetmans and their role in the development of the statehood of Ukraine, military and political events are investigated. The influence of the prince segment on the development of the army and military affairs, culture, development and preservation of state institutions and the state itself is shown.

Self-esteem, self-respect, formidable spirit of Cossack otamans was an example of the formation of national character of Ukrainian people. I think that nowadays there is a need to analyze the livelihoods of the great sons of Ukrainian people, eminent Cossack leaders, otamans, hetmans, to be sure in our inner strength and desire for freedom.

The problems associated with the study of the past of Cherkasy region are constantly in the field of view of academicians. In the last years a number of publications on this topic in our opinion should highlight the creative heritage.

Keywords: prominent figures, statehood, historical memory.